

Oponentský posudek na disertační práci

Autorka práce: PhDr. Daniela Nováková

Název práce: Faktory a aspekty ovlivňující kvalitu pedagogicko-psychologické praxe

Studijní obor: pedagogika, PedF UK Praha

Uvedená práce si klade za cíl zmapovat pregraduální přípravu učitelů zejména s ohledem na pedagogicko - psychologickou praxi vzhledem ke konceptuálním otázkám tohoto problému, podmínkám realizace a materiálně personálního zajištění. Jako prostředek k dosažení tohoto cíle byla vybrána komparativní metoda prováděná na dvou fakultách vzdělávajících učitele – tj. na Pedagogické fakultě UK v Praze a na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě.

Práce začíná úvodem popisujícím koncepci vzdělávání a těžiště učitelské profese podle v současnosti vzhledem k názorům nejvýznamnějších osobností poslední dekády a jejich postojů k tomu, co by mělo představovat těžiště učitelské přípravy. Tyto názory jsou doplněny dokumenty rezortního rázu o kvalifikovanosti učitelstva v současnosti, případně názory na funkčnost, možnosti a dopady navrhovaných opatření. Je možná trochu opominuta otázka, proč se vlastně mění vzdělávací systém nebo demografický systém, a jak tyto aspekty přímo ovlivňují nároky na přípravu učitele, tyto otázky pak jsou částečně projednány v praktické části práce.

Teoretická část práce začíná historickými proměnami učitelské přípravy na území Čech a Slovenska se začátkem v 19. století s pokračováním do současnosti. Je citováno s odborné historické literatury, převážně ze sekundárních dokumentů. Tematicky jde o klasické spory o to, do jaké míry si učitel tehdejší doby může dovolit vysokoškolské vzdělání a jestli ho vůbec potřebuje, dále o tom do jaké míry má být učitel závislý nebo nezávislý na politice státu nebo establismentu. Krátkou zmínku o zrušení učitelských ústavů po záboru pohraničních oblastí (s. 16) je možno považovat za nepřesnou a není

jisté, odkud bylo citováno. Koncepce poválečné jsou probrány poměrně podrobně. Možná bylo možné více zdůraznit, co bylo ideovým motivem postátnění školství, a také snahy o naprosto jednotnou školu s důsledky rušení těch školských stupňů, které tomuto trendu nevyhovovaly. Autorka se soustřeďuje převážně na administrativní a formální stránku věci, částečně v pozadí je vnitřní proměna vzdělávacího obsahu s důsledky polytechnizace, militarizace, důrazu na manuální práci, zejména v padesátých letech, dále kvóty na uchazeče, chlapce i dívky a nízký počet vysokoškoláků. Toto všechno mělo dopad i na praxi a na představu o tom, co učitel pro svou připravenost pro vyučování skutečně potřebuje, jak toho lze nejlépe dosáhnout a jak to bude nákladné, případně kdo to bude kontrolovat. Podmínky pro realizaci jsou probrány poměrně zdařile, stálo by za úvahu více rozebrat koncepci KLS v devadesátých letech. Legislativní stránka učitelské přípravy v ČR a SR je probrána poměrně podrobně. Vztah teorie a praxe v učitelské přípravě je pojednán poměrně detailně podle jednotlivých autorů. Kapitola o současné podobě a vedení praxí a jejich zajišťování na obou zkoumaných univerzitách je podrobná a srozumitelná včetně uvedení kreditové dotace.

Výzkumná část je tvořena třemi bateriemi dotazníků pro tři skupiny respondentů (studenti před, po absolvování a cviční učitelé). Kvalitativní část tvořily polostrukturované rozhovory vedené s řediteli fakultních škol a učiteli fakulty, kteří mají praxi na starost. Jako podpůrná metoda byla použita analýza dokumentů včetně eseje z portfolia, zavedeného na Pedf UKv Praze. Zkoumány byly tyto hlavní problémy: motivace, funkčnost zařazení praxe do studijního plánu, kvalita teoretické přípravy, konkrétní podoba praxe, úroveň praxe z pohledu cvičných a fakultních učitelů. Grafické ztvárnění výsledků výzkumu zobrazuje především výstupy z jednotlivých baterií dotazníků, komparace se vyskytuje především v rozhovorech, které jsou pečlivě přepsány. Za hlavní problém autorka spatřuje zařazení praxe v konkrétním cyklu studia, také časté střídání cvičných učitelů. Zatímco v uzavřených otázkách mají absolventi poměrně o sobě vysoké mínění a domnívají se, jsou celkem dobře připraveni pro realitu, tak ředitelé fakultních škol jsou někdy o mnoho zdrženlivější. Je to obvyklé, nebo ještě dotyční hodnotí něco, co ještě přesně neznají? Praxe učitelské přípravy často patřila mezi „popelku“, takže je přínosné, že tu existuje práce, která se zabývá poměrně obšírně tímto tématem v mezinárodním srovnávání. Práce si kladla poměrně obecný cíl, který byl splněn, i když by nebylo od věci formulovat závěry o něco konzistentněji. Celkový charakter práce je souborný, deskriptivní, méně komparativní. K zajímavým novým

znalostem, které práce přinesla, jsou výstupy z portfolií a reflektivních seminářů, které jsou právě aktuální.

Otázky k obhajobě:

Pokuste se na základě uvedených skutečností určit indikátory kvality pedagogické praxe.

Podařilo se v rozhovorech postřehnout rozdíl, kdy se respondenti vyjadřují o faktech a kdy jsou to spíše jejich postoje, přání a dojmy?

Disertační práce PhDr. Daniely Novákové splňuje po formální i obsahové stránce podmínky kladené na tento typ prací a doporučuji ji k obhajobě

V Praze dne 23.8. 2016

PhDr. Ivo Syřiště Dr., katedra pedagogiky PedF UK Praha